

ถ้าโครงสร้าง คอรัปชัน...ก็คอรัปชัน

จะพ้นจากคอรัปชันไปไม่ได้

ประเวศ วะสี

(๑ ต.ค. ๔๓)

คอรัปชัน เป็นเรื่องใหญ่ที่ก่อกวนสังคมไทย เมื่อเร็ว ๆ นี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้อ้างถึงคำสาปแช่งของพระเจ้าอยู่หัว กรม.ทุกชุดก็ถวายสัตย์ปฏิญาณตนว่า จะซื่อสัตย์สุจริต พรอค ทรท. ก็หาเสียงในการเลือกตั้งครั้งที่แล้วว่าจะทำสงครามปราบคอรัปชัน แต่ก็แก้ไม่ได้เลย มีหน้าซ้ำยังมีผู้กล่าวว่า คอรัปชันในยุคนี้มากกว่าและบูรณาการครบวงจรมากกว่าในสมัยใด ๆ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เราต้องเข้าใจเรื่อง “โครงสร้าง” จึงจะเข้าใจว่าทำไมจึงแก้ปัญหาคอรัปชันไม่ได้

โครงสร้างกำหนดคุณสมบัติ

นี่เป็นกฎที่เราควรทำความเข้าใจ

ชีวิตที่จะเติบโตมาเป็นแมว เป็นสุนัข เป็นช้าง เป็นลิง เป็นคน เพราะโครงสร้างดีเอ็นเอ กำหนดให้เป็นเช่นนั้น เราจะไปดัดแปลงอาหาร การเลี้ยงดู การศึกษา อย่างไร ๆ ก็ทำให้ลูกลิงโตขึ้นมาเป็นคนไม่ได้ เพราะโครงสร้างกำหนดให้มันเป็นลิง

สิ่งที่ทำด้วยไม้เหมือนกัน แต่ถ้าโครงสร้างเป็นโต๊ะ เป็นเรือ เป็นบ้าน ก็มีคุณสมบัติของโต๊ะ ของเรือ ของบ้าน แตกต่างกันไปตามโครงสร้าง

คอรัปชันก็เพราะมีโครงสร้างแห่งคอรัปชัน

เราจะไปตกแต่งโน่นนิด นี่หน่อย หรือโฆษณาหาเสียง สร้างภาพ อย่างไร ๆ ก็แก้คอรัปชันไม่ได้ เพราะโครงสร้างกำหนดให้คอรัป ก็คอรัป และรัฐบาลก็จะล้ม เพราะคอรัปชันถ้าแก้คอรัปชันไม่ได้

โครงสร้างที่กำหนดให้เกิดคอรัปชันเป็นไฉน

มีดังนี้ เช่น

๑. โครงสร้างทุนขนาดใหญ่เข้ามายึดกุมอำนาจทางการเมือง นักธุรกิจขนาดใหญ่ไม่มีที่ตระกูล ซึ่งมีทรัพย์สินรวมกันไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รวมตัวเข้ามายึดกุมอำนาจทางการเมือง อำนาจรัฐและอำนาจเงินมีมาย่อมมีอิทธิพลต่อกระบวนการทั้งหมด เมื่อลงทุนมากก็ต้องถอนทุนมาก หรือสร้างกำไรมาก ฉะนั้น เรื่องถอนทุน เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน เรื่องคอรัปชันเชิงนโยบาย เรื่องใช้อำนาจรัฐในการเลือกปฏิบัติ จึงระงมทั้งสังคม

ที่ว่าจะปราบคอร์รัปชันนั้น ถ้าโครงสร้างมันกำหนดว่าตัวเองเป็นต้นเหตุของคอร์รัปชัน จะปราบตัวเองได้อย่างไรหรือไม่

๒. โครงสร้างรวบอำนาจ ๓ ประสานแห่งคอร์รัปชัน เป็นที่ทราบกันว่าคอร์รัปชันขนาดใหญ่เกิดจากอำนาจ ๓ ประสาน คือ การเมือง – ข้าราชการระดับสูง – ธุรกิจ ถ้าทั้ง ๓ ประสานกันไม่ได้คอร์รัปชันจะทำได้ลำบาก แต่ทั้ง ๓ ประสานกันได้เมื่อใด คอร์รัปชันจะเกิดได้อย่างมโหฬาร บัดนี้อำนาจธุรกิจได้เข้ามายึดกุมอำนาจทางการเมืองแล้ว และการเมืองได้ทำให้ข้าราชการสยบกลืนหมดแล้ว อำนาจ ๓ ประสานแห่งคอร์รัปชันบูรณาการกันแล้ว ด้วยโครงสร้างอย่างนี้ป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันไม่ได้

ต้องแยกโครงสร้างทั้ง ๓ ออกจากกัน ธุรกิจกับการเมืองต้องตัดขาดจากกัน การแต่งตั้งถอดถอนข้าราชการระดับสูงต้องมีการอภิปรายและกลไกแห่งการมีส่วนร่วม ไม่ใช่ขึ้นกับฝ่ายการเมืองเท่านั้น และควรมีวาระที่แน่นอน เช่น ๔ หรือ ๕ ปี การแต่งตั้งปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด ควรมีคณะกรรมการร่วมที่มาจากหลายฝ่าย และสังคมร่วมตรวจสอบ การมีวาระจะทำให้ไม่จำเป็นต้องเป็นโรคประสาทว่าจะถูกย้ายวันใด เพราะ “ไม่สนองนโยบาย” คำว่า “สนองนโยบาย” ต้องช่วยกันดูให้ดี ๆ ว่ามักหมายถึง การหาเงินให้รัฐมนตรี รัฐมนตรีควรทำนโยบายและยุทธศาสตร์ ไม่ควรมายุ่งล้วงลูกกับฝ่ายปฏิบัติ แต่นั่นแหละการทำนโยบายและยุทธศาสตร์ทำยาก เพราะต้องใช้สติปัญญา และจำเป็นต้องเงินทองไม่ได้ จึงทำกันไม่ค่อยเป็น และไม่ยอมทำ

๓. โครงสร้างการตรวจสอบถูกทำให้อ่อนแอ คอร์รัปชันจะทำได้ยาก ถ้าโครงสร้างการตรวจสอบเข้มแข็ง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติโครงสร้างการตรวจสอบไว้เป็นอันมาก รัฐบาลที่ไม่คอร์รัป ซื่อสัตย์ และเคารพเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ จะต้องส่งเสริมให้โครงสร้างแห่งการตรวจสอบเข้มแข็ง

โครงสร้างแห่งการตรวจสอบมีดังต่อไปนี้

- สถาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
- องค์การอิสระ
- สื่อมวลชน
- กระบวนการทางสังคม องค์การเอกชน และภาควิชาการ

สมาชิกรัฐสภาที่เป็นอิสระและฝ่ายค้านที่เข้มแข็งจะเป็นกำลังแห่งการตรวจสอบ

องค์การอิสระต่าง ๆ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ปปช. สตง. ถ้าเป็นอิสระและเข้มแข็งจะทำให้คอร์รัปชันทำได้ยาก

สื่อมวลชนที่เป็นอิสระ และสามารถทำการอย่างสืบสวน (Investigative Journalism) จะเป็นกลไกที่หยุดยั้งคอร์รัปชันได้อย่างซจัด

กระบวนการทางสังคม องค์กรเอกชน และภาควิชาการ ที่เข้มแข็งต้นตัว จะช่วยตรวจสอบ ทักท้วง การใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้อง

มีความพยายามอย่างเป็นกระบวนการที่จะทำให้โครงสร้างแห่งการตรวจสอบทั้งหมดนี้อ่อนแอ สมาชิกสภานอกจากถูกปิดปากจนไร้ศักดิ์ศรีแล้ว พรรคที่ตั้งรัฐบาลยังประกาศว่าเลือกตั้ง คราวหน้าตั้งเป้าที่จะให้ได้ ส.ส. ๔๐๐ คน ถามว่าทำไมต้อง ๔๐๐ คำตอบ คือ เพื่อหลบเลี่ยงการ ถูกตรวจสอบโดยสภาผู้แทน อันที่จริงถ้าฝ่ายค้านเข้มแข็งรัฐบาลยิ่งดีขึ้น ถ้ารัฐบาลดีจริงไม่ต้องกลัว การถูกตรวจสอบเลย ยิ่งตรวจสอบยิ่งพบความดี ทองแท้ไม่กลัวการขัด ยิ่งขัดยิ่งเปล่งประกายความ เป็นทอง

มีข้อครหาว่ารัฐบาลเข้าไปแทรกแซงหรือครอบงำองค์กรอิสระ ทั้งนี้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติองค์กรอิสระเพื่อเป็นเครื่องมือตรวจสอบและคานอำนาจรัฐบาล

ในหมู่สื่อมวลชนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า รัฐบาลนี้แทรกแซงสื่อมวลชนมากที่สุดโดยวิธีการ ทางการเงิน ไม่ปรากฏการสนับสนุนให้สื่อมีความเข้มแข็ง จะได้ทำหน้าที่ตรวจสอบได้ดีขึ้น

หากกระบวนการทางสังคม องค์กรเอกชน และภาควิชาการ เข้มแข็ง ก็จะเป็นกลไกตรวจสอบ และคานอำนาจอย่างดี ยังไม่เคยมีสมัยใดเลยที่การเมืองพยายามดิสเครดิตกระบวนการทางสังคม องค์กรเอกชน และภาควิชาการเท่าสมัยนี้ ผู้นำรัฐบาลให้ร้ายป้ายสีองค์กรเอกชนเป็นประจำ เช่น รับ เงินต่างชาติ ไม่โปร่งใส เอาเงินไปแจกกัน แม้คนดี ๆ อย่าง นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ซึ่งช่วย รัฐบาลมาโดยตลอดยังถูกป้ายสีว่า “ขงเองกินเอง” ในขณะที่การขงเองกินเองใหญ่ที่สุด คือ การรวม อำนาจ ๓ ประสานแห่งคอร์รัปชันดังกล่าวข้างต้น

เมื่อดูภาพทั้งหมดแล้วจะเห็นกระบวนการอย่างเป็นระบบที่ฝ่ายการเมืองพยายามทำให้ โครงสร้างการตรวจสอบทั้งหมดอ่อนแอลง ถ้าโครงสร้างการตรวจสอบอ่อนแอ การคอร์รัปชันก็ทำ ได้ง่ายขึ้น

๔. การเมืองของพลเมือง รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมการเมืองของ พลเมือง คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญทราบดีว่า การเมืองไม่ได้มีแต่การเมืองของนักการเมืองเท่านั้น แต่มี การเมืองของพลเมืองด้วย ถ้าการเมืองมีแต่การเมืองของนักการเมืองเท่านั้นบ้านเมืองจะติดขัด รัฐธรรมนูญได้บัญญัติการเมืองของพลเมืองด้วยประการต่าง ๆ และบัญญัติการสร้างรากฐานที่ดีสำหรับ อนาคตเป็นอนันตประการ รัฐบาลไม่ได้แสดงความสนใจที่จะปฏิบัติสิ่งดี ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ไว้ ขอยกตัวอย่างเพียงเล็กน้อย เช่น

มาตรา ๔๐ “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุคมนาคม เป็นทรัพยากรสาธารณะของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

ถ้ารัฐบาลมีความจริงใจทำให้การสื่อสารเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บ้านเมืองจะเจริญรุดหน้าโดยรวดเร็ว นี่ปล่อยให้มีการคัดกรองผลประโยชน์กันจนและ ทั้ง ๆ ที่เป็นรัฐบาลที่มีอำนาจมากที่สุด ข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและคอร์รัปชันเชิงนโยบายจึงเกิดขึ้น

มาตรา ๗๖ “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

โอ้โฮ อะไระจะดีขนาดนั้น !

ต้องถามว่ารัฐบาลทำตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญตามมาตรานี้หรือเปล่า

มาตรา ๗๗ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

เช่นเดียวกัน ถ้าถามคือรัฐบาลได้ทำสิ่งดี ๆ เหล่านี้หรือเปล่า

ประเด็นที่ควรตรวจสอบคือ รัฐบาลมีความซื่อสัตย์ต่อรัฐธรรมนูญที่จะนำสิ่งดี ๆ ที่บัญญัติไว้มาสร้างรากฐานที่ดีสำหรับอนาคตของประเทศไทยหรือไม่

โครงสร้างที่คอร์รัปชันคงมีมากกว่านี้อีกมาก

ถ้าโครงสร้างคอร์รัปชัน...ก็คงคอร์รัปชัน ไม่รอดจากคอร์รัปชันไปได้ ไม่ว่าจะโฆษณาประชาสัมพันธ์เท่าใด ๆ โดยไม่แก้ไขโครงสร้างที่ทำให้คอร์รัปชัน

ถ้าจะทำให้แผ่นดินมีธรรมครอง เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยามตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คนไทยทุกหย่อมหญ้าควรจะร่วมกันทำความเข้าใจโครงสร้างแห่งการคอร์รัปชัน และช่วยกันรื้อโครงสร้างแห่งการคอร์รัปชัน เพื่อขจัดความเน่าเหม็นของชาติที่กัดกินประเทศไทย

ถ้ารัฐบาลไม่สนใจที่จะรื้อโครงสร้างแห่งการคอร์รัปชัน การคอร์รัปชันก็จะกัดกินรัฐบาลจนล้ม รัฐบาลที่ตามมาหลังจากนี้ควรจะมีคุณสมบัติต่อรัฐธรรมนูญ นำสิ่งดี ๆ ที่บัญญัติไว้มาสร้างรากฐานที่ดีสำหรับอนาคตของประเทศ

คนไทยควรร่วมใจสร้างทั้งการเมืองของนักการเมือง และการเมืองของพลเมืองให้บรรจบกันด้วยความดี ดึงประเทศออกจากหลุมดำแห่งความหมักหมมของปัญหาเพื่ออนาคตที่ร่มเย็นเป็นสุข